וארא תשפ"ד
אשי ישראל

השיעור השבועי מפי מורינו
הרה"צ רבי יצחק לעזער שליט"א
בעל מחבר - תוך הנחל ושיחות מוהרא"ש

גיליון שצ"ז

ניתן להאזין לשיעור בכל יום רביעי בשעה 22:10 בטלפון:077-2612984 שלוחה 9

חסדי ה' יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **וארא**, ועומדים אנו ב**ראש חודש שבט**, שבו 'מריחין את הריח' של "**ראש השנה לאילנות**" – שלפי דברי ב"ש זה בר"ח שבט, ולפי דברי ב"ה זה בחמישה־עשר בו, וכלל גדול הוא בידינו בכל עניינים כאלו, אשר "**אלו ואלו דברים אלקים חיים**"; נמצא אפוא, שכבר עתה הוא זמן שמתחיל ה'חנטה' לעלות באילנות, שזה ענין של התחדשות האדם, והכשרתו לעבודת ה' יתברך.

בפרשת השבוע יש לימוד עיקרי ובסיסי מאד לכל חיי האדם [מוהרא"ש הקדוש היה נוהג בכל השנים לדבר מזה], והיא נקודה חשובה כל־כך הכוללת את כל ענייני החיים, וכשאדם זוכה לקבל את הלימוד הזה בשלימות, ויודע איך להשתמש בו, הוא הכי מאושר בחיים.

בליקו"מ ח"ב סי' פ"ו, קובע ואומר רבינו הקדוש כלל גדול: "**דַּע, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָעוֹלָם הֵם מִקְטַנֵּי אֲמָנָה, עַל כֵּן הֵם צְרִיכִים לְתַעֲנִית, דְּהַיְנוּ עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת**".

אנחנו נמצאים עכשיו בשבוע השני של **ימי השובבי"ם הקדושים**, ובימים אלה מפורסם במקומות רבים ע"י מודעות שונות שיש "תיקוני שובבי"ם" כמודפם בספרים, שרובם מיוסדים עפ"י סיגופי תעניות, וכמבואר בדברי האר"י הקדוש, שתיקון חטאים – ובעיקר תיקון פגם הברית – הוא ע"י צומות ותעניות.

ומה התכלית של אלו הצומות והתעניות? כי כנגד זה שהגוף נכשל ועבר דברים שלא היו מתאימים לו, עתה "זֶה לְעֻמַּת זֶה" הוא מסגף את עצמו, בבחינת "מדה כנגד מדה", שהנה אדם נפל ונכשל בהנאות הגוף שלא היו במקום מצוה, ועתה התיקון הוא שיסגף עצמו. וכמובן, צומות ותעניות זה דבר לא קל...

והנה, רבינו הקדוש לא רצה שנסגף עצמנו עם צומות ותעניות יותר ממה שכתוב בשו״ע [ד׳ הצומות, וכן כמובן יו״כ – שהוא מדאורייתא]; זה כלל שרבינו מסר לנו! אכן, עניינים אלו של הצומות ותעניות מובאים ב׳כתבי האר״י׳, וכן מגורי האר״י, וכן מהצדיקים שבהמשך הדורות – ידוע לנו מהם העניין של סיגופים ותעניות, אך פה מגלה רבינו גילוי נורא ואומר: **״דַּע, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָעוֹלָם הֵם מְקַטְנֵי אֲמָנָה, עַל כֵּן הֵם צְרִיכִים לְתַעֲנִית, דְּהַיְנוּ עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת״**.

ראשית עלינו להתבונן: מה הכוונה **״עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת״**? ובשביל זה עלינו להבין מהן ׳עבודות קלות׳...

לפי דברי רבינו פה מבואר, ש״עבודות קשות״ היינו עבודות שהגוף לא מקבל אותן כ״כ בקלות, אלא בקושי רב, וכן הוא במציאות – ׳צום׳ זה דבר לא קל... ואמנם כשחייבים לעשות זאת – מוכרחים לקיים ולצום, אבל ישנן עבודות שהן לא נקראות ״עבודות קשות״, ומה אלו העבודות־לא־קשות?

תחילה נדגיש, שאפילו שאינן עבודות ׳קשות׳, עם כל זאת הן נקראות ״עבודות״, לא שאדם יזלזל בזה ח״ו, אלא ידע שזה ״עבודות״! זה נכלל ב״עבודת ה״! כי עבודת ה׳ נקראת **״עבודה״**, וכמו להבדיל שיש עבודה גשמית, אזי אפילו שזאת לא עבודת־פרך שאדם עמל לתקן כבישים... אפילו שהוא יושב במשרד ועובד, זו ג״כ נקראת ׳עבודה׳... אותו דבר בעבודת ה׳: **לימוד התורה** זה ׳עבודה׳! אתה לא ״סתם לומד תורה״, אלא זו ׳עבודה׳! וזה עָמָל! בבחינת (ויקרא כו, ג) **״אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ״ – ׳שתהיו עמלים בתורה׳** (רש״י שם), יש ענין של **׳עמל התורה׳**, ומהו ׳עמל התורה׳? בפשטות אדם חושב ׳עמל׳ היינו דבר המפרך את הגוף, אבל יש ענין של **״עמלים בתורה״** היינו שאדם עָמֵל ומרגיש חיות בלימודו, שזה ענין של **׳עול תורה׳**, מהו ׳עול תורה׳? חכמינו הקדושים אומרים (ע״ז ה:): **״לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא״**; ׳שור לעול׳ היינו כמו שור שחורש השדה ושמים עליו עול, ׳וכחמור למשא׳ – בעת שנושא על עצמו משא כבד, תתארו איך השור והחמור מרגישים... זה לא קל... ואומרים חכמינו הקדושים שכך יהא אצל האדם בלימוד התורה; נמצא א״כ שזו ׳עבודה׳!

מאידך, אין זו ״עבודה קשה״, כי זה לא דבר ״המפרך את הגוף״... אכן, לוקח

המון סבלנות, שאדם ישב במקום אחד, ויתגבר על כל המניעות והבלבולים שישנם; **אדם צריך להיות עקשן גדול: ״פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּתִיהָ״** (תהלים קלב, יד) **– ׳אני לא זז׳!...**

ובכלל, זוהי עצה טובה להתמדת התורה [ושמענו זאת רבות ממוהרא״ש זי״ע]: הנה אדם רוצה לעשות סיום על איזה לימוד, הן אם זה יעד גדול שרוצה לסיים איזה ספר שלם, או אפילו שרוצה לסיים ׳שיעורי תורה׳ שיש לו ביום–יום, למשל: **שיעורי הבי״ת** – אם אדם יושב ומתמיד בזה, כמה זמן זה כבר לוקח ללמוד זאת בגירסא? אפילו לא חצי שעה... **אך כשזה בא ׳למעשה׳ – כמה מניעות ובלבולים ישנם! ומהי העצה לזה?** העצה היא שתחליט בדעתך: **׳אני לא זז מכאן! אני עומד על ה׳בלטה׳ הזאת/יושב על הכסא הזה, ואינני זז מפה עד שאני מסיים!׳...**

ואם היו אומרים לאדם לישב כך כמה שעות – זה לא קל... אבל לא מבקשים ממך זמן רב! **את שיעורי הבי״ת היומיים יכולין לסיים בגירסא אפילו בתוך עשרים דקות!** וזו רק דוגמא אחת, וכן הוא לכל שיעורי התורה – אדם מחליט בדעתו **׳אין עכשיו שום פלאפונים ושום הפרעות! אני לא זז מכאן עד שאני מסיים את הלימוד!׳...**

לזמן מרובה – זה לא קל, ובפרט כשאדם נשוי, ויש משפחה וכו׳, אבל לרבע שעה או עשרים דקות יתנו לך זמן... ואדם תופס את עצמו בזה הזמן ומחליט שאיננו זז מאותו המקום עד שהוא מסיים את הלימוד! זה נקרא **״כשור לעול וכחמור למשא״**! כשאדם ניגש לזה בצורה כזאת – הוא יצליח...

ואמנם מצד אחד אפשר לומר שזו ׳עבודה קשה׳, אבל לא כמו צום... בצום, אדם מכניע ושובר את הגוף, אבל יש תכלית לשבור את הגוף אם אינך מרוויח משהו באותו זמן?... ולא רק שאינך מרוויח, אלא אתה גם מפסיד... כך הוא במציאות אצלנו! אכן, בדורות הקודמים היו הצדיקים יותר בנויים לזה בכוחות הגוף, וכמו שאנו רואים על רבינו, שהיה צם שמונה־עשרה פעמים בשנה ממוצאי שבת ועד לקידוש ליל שבת... **אין לנו מושג מה זה!** מי יש לו כח לצום אפילו שני ימים?... אבל רבינו עשה כן בצעירותו יחד עם כל עבודותיו הגבוהות, וזכה למה שזכה... היו כוחות כאלו אצל צדיקים, וזה לא הפריע להם, אלא אדרבה...

וכמו שרבינו מזכיר בסיפו״מ במעשה מהבעל תפילה, שאצל אנשי הבעל תפילה, סיגוף היה אצלם התענוג הכי גדול... יש מושג כזה שאדם מסגף את עצמו באיזה סיגוף, אבל עם שמחה ותענוג! וכך הוא בכל ענייני תאוות האדם, אם אדם יחשוב רגע לעצמו 'וכי זה חסר לי באמת?'... הוא חושב שהוא צריך את זה, אבל כשמיישב קצת דעתו הוא מבין שזה לא חסר... ולכן אומר רבינו שכך היה אצל אנשי הבעל תפילה.

אבל למעשה, אנחנו בני אדם, ונמצאים אנו בדורותינו אלה, וענין של צומות ותעניות זה דבר קשה, ואם ניכנס לזה – יכול להיות שנרוויח את ה'סיגוף' שבדבר, אבל השאלה היא מה אתה עושה יחד עם זה? האם אתה ממשיך ללמוד או להתפלל ואתה עושה את כל המצוות שצריכים בשמחה וחיות?... כי נגיד אפילו שאדם עושה סיגופים, ויש לו כח לזה, אבל האם אתה בשמחה?!... פעם רבינו כינה איזה תלמיד חכם גדול שהיה כעסן: **״בייזע למדן״** ['למדן קפדן'], הוא אמנם לומד – הוא למדן וגאון – אבל הוא כעסן... (עי' שיחות הר״ן, סי' רמט); אותו דבר לענייננו: נגיד אדם יסגף את עצמו, ואצלו זה תענוג גדול מאד, אבל אם אתה מסגף את עצמך ואתה מלא בעצבים ובלחץ וכו' וכל דבר קטן מרגיז אותך ואתה מוכן 'להתפוצץ' כל רגע, אז אמנם הרווחת את עינוי הגוף, אבל אם ח״ו הגעת לאיזה ניסיון של כעס – אתה עומד בזה?...

הנה אתה באמצע איזה צום, ופתאום אשתך ביקשה איזה משהו, ואתה מתחיל להתרגז וכו', מה הרווחת?!... הרי הפסדת הרבה יותר ממה שהרווחת! כי כאמור, תכלית הצום הוא 'להכניע את החומר ולהגביר את הצורה' – ״החומר״ זו גשמיות הגוף, וה״צורה״ זוהי הנשמה, וזו התכלית! אז אם אתה יכול לצום בצורה כזאת – זה ענין אחר.

שזה בעצם כלל הצומות שאנו צמים עפ״י השו״ע, ונתחיל עם צום יו״כ – שהוא מדאורייתא: מובא בתנא דבי אליהו שיו״כ הוא היום הכי שמח בשנה; יש המסתכלים על יו״כ כיום של עצבות ח״ו, ומה מעציב אותו בעיקר? הצום... 'יש לי כח?'... אבל בעצם, היום הזה צריך להיות בשמחה! כי על זה אין שום 'חכמות', התורה הקדושה ציותה (ויקרא טז, לא) **״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם״**; אשרי הזוכה לגשת כך ליו״כ! ואצל צדיקים ראו שמחה גדולה ביו״כ, שאכן הרגישו את יסורי הגוף

מחמת הרעב, אבל שמחו כ״כ: **'רבש״ע, אני זוכה לקיים את הרצון שלך!'**... אם אין לאדם ניסיון בכך, כי הוא לא רעב כ״כ – לא אכפת לו יום אחד לצום, הוא לא מרגיש זאת... אבל אם אדם זוכה להרגיש זאת, הוא מחייה את עצמו **'רבש״ע, לכבוד שמך יתברך ויתעלה, זו השמחה שלי!'**...

בנוסף, יש ארבעה צומות שהם מדרבנן, ונתקנו על חורבן ביהמ״ק, ועל זה יש דיבור מר׳ נתן: **״תעניות יותר ממה שמובא בשו״ע – לא צריכים, אך כשמגיעה תענית שהיא עפ״י שו״ע, צריכים לחטפה כמו חתיכת לעקעך!״**... [**'לעקעך'** באידיש היינו מה שקורין 'עוגת ספוג'; 'חתיכת עוגה' זה דבר שקל לאכול, והוא טעים, ואמר ר׳ נתן שכך צריכים לקחת את הצום... ואכן זה לא קל, זה חצי מהיממה [ותשעה באב זה כל היום כולו], אבל אדם צריך 'לקחת' את זה ולדעת שזה הרצון של הקב״ה, וכך חכמינו הקדושים ציוו אותנו, אך יותר מזה – רבינו ציווה שלא ניקח על עצמנו, ואפילו שזה מובא בספרים הקדושים, מדוע? כי אדם צריך לשים העניין 'על המשקל': נגיד שעכשיו אתה צריך לצום, ואתה עושה עבודות אלו שהן בגדר 'עבודות קשות', עתה תתבונן: מה אתה מרוויח? האם אתה עוסק בתורה ותפילה? זה לא מפריע לך?...

זה מה שרבינו מגדיר לנו פה: **״עַל יְדֵי שֶׁהָעוֹלָם הֵם מְקַטְנֵי אֱמָנָה, עַל כֵּן הֵם צְרִיכִים לְתַעֲנִית, דְּהַיְנוּ עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת״**; ולכאורה יש להבין, וכי מחמת שאדם מחליט לצום הוא ״מקטני אמנה״? הרי הוא לא צם בשביל 'כיף'... הוא צם מחמת שיש לו אמונה, והוא חושש שעבר דברים לא נכונים, ורוצה לכפר על זה, א״כ מהו שאומר רבינו שהם ״מקטני אמנה״?

על זה ממשיך רבינו ואומר: **״כִּי בְּוַדַּאי יָדוּעַ, שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר, כִּי 'אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו'** (עֲבוֹדָה זָרָה ג)״; הקב״ה לא בא בכח ובתקיפות עם בריותיו! מה זאת אומרת? שאדם יכול לעבוד את הקב״ה בכל דבר! **אדם שיש לו שכל, אפשר לו למצוא עבודת ה׳ בכל מה שהוא עושה! אם זו אכילה, שתיה, לינה, עבודה גשמית, כל ענייני הבית, יש דרך לעשות את הכל בגדר של ״עבודת השם יתברך״!**

אדם שומע זאת ומתמיה: 'הרי חשבתי שבכל זה אני ״פָּרְוָה״ – לא עבודת ה׳,

ולא ח"ו עושה עבירה'... **אין דבר כזה! בכל דבר יכולים למצוא עבודת ה'!**

צדיקים פירשו מה שאומרים בחנוכה גבי הנרות: "**אין לנו רשות להשתמש בהם**" – '**אין לנו רשות**' היינו אין דבר כזה שיש לאדם 'רשות' האם הוא עושה אם לאו, אלא בכל דבר שאתה עושה – אם הכוונה שלך היא לעבוד את הקב"ה – זו מצוה! זה לא בגדר של 'רשות'! הפכת את ה"רשות" ל"עבודת ה'"! **בכל דבר!**

אם אנו מדברים מ'צומות' – נדבר מההפך של צום – 'אכילה'; אדם ניגש לאכילה וחושב 'הרי אכילה זה טעים, ויש לי תאבון לזה, א"כ מה ה"עבודת ה'" בזה?'...

ראש וראשון צריכים לדעת: 'אוכל' זה דבר שמקושר להמון מצוות! ולא מגיעים עדיין ל'פנימיות האכילה' – כוונות ויחודים, אלא מדברים מהחיצוניות שבאכילה: אם זו סעודה של לחם, כמה מצוות יש בזה! ודיברנו מזה כמה פעמים, כמה נפלא שאדם ירגיל את עצמו לכל הפחות פעם ביום לאכול סעודה של לחם, וראשית יש מצות נטילת ידיים לאכילת פת, ויש מצות ברכת המזון, שהיא מצות עשה מדאורייתא, וכן כלל הברכות ששייכות לסעודה, וכן 'מים אחרונים' שהיא מצוה מדרבנן, וכן אמירת דברי תורה על השולחן – ללמוד איזה משהו, הרי לנו כ"כ הרבה מצוות בסעודה אחת! ומדוע אדם יתחמק מכל זה באמרו 'אין לי זמן'?... **אתה רוצה 'להרוויח' את אלו השניים–שלוש דקות של ברכת המזון ולברך 'על המחיה'?** ומקווים שאכן אתה מברך את הברכות כמו שצריך...

'ברכת הנהנין' שלפני האוכל ואחר האוכל, זה ג"כ ענין של מצוה מדאורייתא, כי הגמ' אומרת במסכת ברכות (דף ל"ה) שהאוכל ללא ברכה – כאילו מעל, ונהנה מקדשי שמים, וכאילו גזל מהקב"ה וכו', נמצא כשאדם מברך ברכה – כמה הוא זוכה, ולא מדברים מהכוונות שיש בברכות, אלא בפשטות: "**שהכל נהיה בדברו**" – אם אדם היה מתחיל לשים לב 'מה אני אומר?' – "**שהכל נהיה בדברו**"!

שמעתי כמה פעמים ממוהרא"ש זי"ע, שהיו אילו פעמים שהגיע איזה אדם לספר איזו בעיה רצינית שיש לו, ואיזה קושי שעובר, וראו זאת רבות אצל מוהרא"ש, שבזמן שאותו אדם היה מדבר ומספר וכו' – מוהרא"ש היה ממלא כום מים, ומפסיקו לרגע, ומברך: "**ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם**

שהכל נהיה בדברו"; ולכאורה היה זה פלא, כי אולי מוהרא"ש היה צמא באותו רגע, אבל זה הרבה יותר מזה... כי כן היו סיפורים על צדיקים – ומוהרא"ש סיפר זאת בעצמו על אחד מהצדיקים, שכך עשה, ומיד אחר שגמר את הברכה: **"שהכל נהיה בדברו"**, היהודי שעמד לפניו הפטיר ואמר 'כבר נושעתי! שום בעיה אין אצלי! אני כבר בסדר'... 'יישר כח לכם, כבר קיבלתי תשובה'... **כי כשצדיק מברך ברכת "שהכל נהיה בדברו" שומעים מה אומרים בזה – "שהכל" היינו כל הדברים, "נהיה בדברו" של הקב"ה!**

ו'**הכל**' היינו מלבד הדג או הבשר שאתה אוכל – או כום השתיה שאתה שותה, זה בפרטיות על הדבר הזה שעכשיו אתה אוכל, אבל כן הוא גם על הכלל, כי היא ברכה כללית – **"שהכל נהיה בדברו"**, הכל!

אצל אנשי שלומינו מקובל בעניין ברכת **"שהכל נהיה בדברו"**, שהוא ר"ת שמו של רבינו הקדוש – רבינו **נ**'חמן **ב**'ן **ש**'מחה – "**ש**'הכל **נ**'היה **ב**'דברו", כי זה המושג שרבינו מביא אותנו אליו, שאדם ידע: **"שהכל נהיה בדברו"**! ישנם פירושים רבים בזה, אך נבין זאת בפשטות: **"שהכל נהיה בדברו"**! ואדם צריך להרגיש זאת! אמנם נתת בזה הודאה על הבשר או הדג שאכלת – או מה ששתית, אבל באותו זמן תזכור גם בכלליות, הקב"ה נתן לך הזדמנות שתכיר עכשיו טובה על הכל: '**רבש"ע, אני מודה לך על הכל! כי "הכל נהיה בדברו"!**'...

כשאדם ניגש לברכות בצורה כזאת, הוא הרגיש היטב מה הוא הרוויח עתה... אמנם היית רעב וצמא, ויחד עם זאת הזכרת את עצמך "שהכל נהיה בדברו", "בורא פרי האדמה", "בורא פרי העץ", כל ברכה – אילו אורות עליונות אלו!

רבינו ז"ל מביא בספר המידות (אות צדיק, סעיף ז"ך): **"בהליכה שהולך אצל תלמיד־חכם, בזה הוא מתקן פגם שפגם בברכת הנהנין"**; וזה מיוסד על דברי הגמ' במסכת ברכות (לה.), העוסקת בחומרת האוכל ללא ברכה, והגמ' שואלת מדוע זה איננו יודע לברך? ילך אצל חכם וילמד אותו הלכות ברכות! ומזה הוציא רבינו ז"ל, שע"י ההליכה לחכם – מתקן את הפגם שפגם באמירת הברכה [וממילא מובן רמז שמו של רבינו באמירת ברכת 'שהכל'].

הרי לנו דוגמא, איזו 'עבודה' יכולה להיות ע״י כום שתיה או ע״י חתיכת עוגה...

והנה אדם מברך **״בורא מיני מזונות״**, ומי לא צריך 'מזונות'?... אמנם הברכה באופן פרטי סובבת על חתיכת העוגה שאתה אוכל, אבל כן הוא בכלליות, שאדם מבקש: **'רבש״ע, אתה 'בורא מיני מזונות', ואני צריך הרבה 'מיני מזונות'... אני צריך לשלם את החשבון הזה, את השכירות, את המים, את החשמל, יש לי הרבה חשבונות לשלם... רבש״ע, אתה הוא 'בורא מיני מזונות'!'**... אז הנה אכלת חתיכת עוגה, ופעלת דברים גדולים! **בשמים זה מאד חשוב!**

ור' חיים ויטאל כותב בשער הקדושה בשם האר״י הקדוש, שזה התנאי הראשון לאדם הרוצה לזכות לרוח הקודש; מהי 'רוח הקודש'? **להיות אדם נורמלי!** מה התנאי הראשון? **כוונה באמירת הברכות!** אם אדם 'יבלע' את מילות הברכה – ״שהכל״... ״מיני מזונות״... – מחצית מן הברכה לא נאמרה, ואף אחד לא שמע... ואפילו אם אין אף אחד לידך שיענה ״אמן״ – תאמר הברכה בשלימותה!

מסופר על צדיקים שלא אמרו שום ברכה אם לא היה מישהו על ידם שיאמר ״אמן״... **אבל רבינו מלמד אותנו – שמעתי זאת רבות ממוהרא״ש הקדוש – שאדם יכול להגיד ברכה ברצינות, באהבה ובשמחה, והפמליא של מעלה עונים ״אמן״... המלאכים עונים ״אמן״... עשית ברכה? ״אמן״!** מספרים על ר' חיים מוולאז'ין שמסר נפשו לא לומר ברכה עד שיהיה מישהו שיאמר ״אמן״ – זו 'עבודה'... אבל נגיד אם אדם נמצא לבד – **תעשה ברכה בכוונה, וכולם עונים לך ״אמן״!**

הרי לנו 'עבודה פשוטה', שהיא איננה 'עבודה קשה', ומעלתה כ״כ גבוהה... אם אתה מחליט 'אני לא אוכל את העוגה... אני צם'... – בסדר... אם יש לך כוונה לסגף את הגוף... **אבל באותו זמן אם אתה תהפוך את העבודה הזאת לעבודת ה' – ע״י תעשה ברכה ברצינות, בשמחה ובכוונה – אומר ר' חיים ויטאל שהוא קיבל מהאר״י הקדוש שזה מהתנאים הראשונים...** כי אדם שהוא 'זורק' את הברכות מפיו, והוא לא חושב על מה שהוא אומר, לא נאמר ח״ו שזה בגדר שם שמים לבטלה, אבל בקושי שומעים מה אמרת... בלעת את הברכה יותר מהר

מאשר בלעת את האוכל או השתיה... ומה יקרה אם תיקח עוד כמה שניות ותברך את הברכה ׳מילה במילה׳?... **׳מי ישמע?׳... כולם שומעים! כל המלאכים – כולם מחכים על הברכה הזאת!**

היה סיפור [שמעתיו ממוהרא״ש, ומודפם ב׳שיחות מוהרא״ש׳] בחצר בעלזא, אצל הרבנית של ה׳שר שלום׳ מבעלזא – מרת מלכה ע״ה, שהיא היתה דואגת לכל ה׳יושבים׳ בבעלזא [אלו שישבו ולמדו ועסקו בעבודת ה׳, כינו אותם בשם ׳יושבים׳, כי היו יושבים ועסוקים בעבודת ה׳, והיא היתה דואגת שיהיה להם אוכל וכו׳], ופעם אירע שהיא שמה אוכל על השולחן, ועמדה בפינת החדר כדי לראות שהכל בסדר וכו׳, והיא שמעה את אחד מן התלמידים לוקח חתיכת עוגה ו׳בולע׳ את הברכה, והחסיר חלק ניכר מן הברכה...

והנה היא היתה צדקת גדולה, והקפידה על כך מאד, והתלמיד נבהל מאד, והיא החלה להסביר לו: **׳אתה יודע איך הגיעה חתיכת העוגה אל השולחן שלך לתוך הצלחת שלך?׳...** והחלה להסביר לו מהתחלה ממש – מאותו אחד שהלך אל השדה וזרע את החיטה, עד שלקחו את הגרעינים וטחנו לקמח וכו׳, והסבירה לו באריכות גדולה כל פרט ופרט, ופירטה מה עובר על הגרעין בתוך האדמה – כמה גשמים ושלגים וכו׳, אחר כל החרישה וכו׳, עד שסוף כל סוף יצא מן האדמה, ומתחיל לגדול, ואח״כ קוצרים את החיטים, ואח״כ זורים ברוח וכו׳, ולאחמ״כ הולכים לטחון את החיטים לקמ [הרי יש עשרה מצוות בעבודות הפת], עד שסוף כל סוף ישנו הקמח, ולוקחים אותו ועושים עיסה עם מים, ואח״כ מכניסים זאת לתוך התנור, זה ׳סיפור׳ שלם... הרי זו אותה חיטה שלקחו וזרעו אותה בשדה, ומי יודע כמה זמן לקח לה עד שהגיע לכאן – אולי למעלה משנה שלימה – ועלתה על השולחן?...

המשיכה הרבנית הצדקת בדבריה: **והנה הגרעין הזה מחכה ומצפה ׳מתי אגיע לשולחן של יהודי ויעשה עלי ברכה בכוונה ובשמחה, יתן תודה להקב״ה, וכך יהיה לי לכל הפחות תיקון...** כי בכל ענייני האכילה והשתיה יש נשמות, וצריכים לתקנן.

אחר שהאריכה בסיפורי הדברים, סיימה הרבנית דבריה: **והנה אחר כל זאת הגיעה החתיכה הזאת אל השולחן שלך, וניגשת לאכול, וזרקת את**

הברכה עד שלא שמעו כמעט כלום... מה עשית?!...

האדם הזה מאד התבייש, אבל הוא זכר את זה לכל החיים...

ואשרי האדם שיש לו שכל, והוא יודע **'הרי הקב"ה נתן לי את האוכל הזה, תודה לאל!'** ועושה את הברכה כמו שצריך... מי עונה "אמן"? **הרי יש איזו נשמה בתוך האוכל הזה, ובוודאי היא עונה "אמן"... בקול גדול!...** ואיזה תיקון נפלא עשית בזה! הרי לנו 'עבודה' קדושה עד מאד...

זה מה שאומר רבינו כאן: **אדם שיש לו אמונה, הוא יודע היטב אשר "בְּוַדַּאי יָדוּעַ שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר"**; והתחלנו לדבר גבי ברכת המזון, שאדם יראה לכל הפחות פעם אחת ביום לאכול לחם, ותחילה ליטול ידיים – איזו מצוה נפלאה זו! מובא בגמרא (שבת סב:): **"אמר רב חסדא, אנא משאי מלא חפני מיא, ויהבו לי מלא חפני טיבותא"** – אני נוטל ידי עם ספל מלא, וכך יתנו לי מלא חופנים טוב של פרנסה! **תמלא את הכום במים!** מדוע למלאות חצי מהנטלה? תמלא נטלה מלאה! **שפע! שיהיה שפע במים!** ורב חסדא היה עשיר גדול...

ואחר מצות נט"י וברכתה יש את מצות ברכת "המוציא", וכן טבילת הלחם במלח, **אלו עניינים נשגבים!** אם מסתכלים בספה"ק מה כתוב על כל עניינים אלה – אלו סודות גדולים... היו צדיקים שחיברו ספרים מיוחדים לענייני אכילה! ר' אהרן ראטה זי"ע בעל ה'שומר אמונים', עשה ספר שלם בשם **'שלחן הטהור'** וכולו עוסק בענייני אכילה [גם להרה"ק מקאמרנא זי"ע יש ספר 'שלחן הטהור' על השו"ע עפ"י קבלה, אבל זה חיבור נפרד], והוא ספר יפה ונפלא המלא וגדוש בכל מיני עניינים נפלאים שמראים מה זה 'לאכול'! מהי 'אכילה'!...

ישנו סיפור ידוע עליו, שכשהוא הלך למכור את הספר הזה, הוא הלך ל'מרמרוש' – מקומות של אנשים מאד פשוטים, והוא הגיע לבית של איזה עשיר [גדול ושמן...], ודפק על הדלת; העשיר פתח: "כן, מה אתם צריכים?" ענה ר' אהרן זי"ע: "אני מוכר ספר, אולי תרצו לקנות?"... שאל העשיר: "ממה מדבר הספר הזה?" ענה ר' אהרן זי"ע: "הספר הזה מדבר מ**'איך צריכים לאכול'**"... שמע זאת העשיר ותכף הגיב: **'רבי, 'איך צריכים לאכול'? אני מזמין אתכם לארוחת**

צהריים אצלי שתהא עוד מעט, ותראו איך אוכלים׳...

אך באמת, אכילה זה דבר גדול מאד, ולא מדברים מכוונות וכו׳, אלא דברים פשוטים! וכמובא בשו״ע או״ח סי׳ רל״א, שכל כוונותיו של אדם יהיו לשם שמים – הן באוכל, הן בשתיה, הן בשינה, בכל מה שהוא עושה, הכל יהא לשם שמים! כלומר, שתהא כוונתו לשם שמים! ׳לא... צריך פרישות ועבודות שונות׳... **מי ביקש אותך זאת? זה לא כתוב בשו״ע... אם זה היה כתוב בשו״ע – בסדר, ואכן ד׳ הצומות כתובים בשו״ע – וצמים אותם, אבל הפרישות שלך כתובה בשו״ע?... אכן, יש זמנים שצריכים פרישות, אבל רק המובא בשו״ע, אתה רוצה להוסיף מדעתך?!... זה מה שרבינו מגלה כאן, שזה בא ״מקטני אמנה״... כי אם יש לאדם אמונה ברורה וחזקה הוא יודע שמכל דבר אפשר לו לעבוד את הקב״ה!**

׳אבל אני אין לי מושג ביחודים וכוונות׳... **בפשטות! ״רחמנא ליבא בעי״** (סנהדרין קו:) – **הקב״ה רוצה את הלב! אדם שיש לו לב אמיתי, הוא אומר: ׳רבש״ע, אם הייתי יודע כוונות – הייתי גם מכוון כוונות... אבל אני מקיים בפשטות – אני אוכל עכשיו כדי להיות חזק לעבודת ה׳, לקיום הגוף והנפש׳...** והלוואי שהייתי יודע יותר פנימיות, אבל העיקר בפשטות... וכן נזהר בכל המצוות – בנט״י, בברכות, בטבילת הפת במלח, ובכל שאר המצוות שיש באכילה, **ועל כולם – ברכת המזון, שהיא מצוה מדאורייתא!** אמנם כל ברכת הנהנין הן מדרבנן, אבל ברכת המזון היא מדאורייתא! **וזכית להרוויח כזאת מצוה נדירה שמביאה שפע, מביאה פרנסה, מביאה הכל! א״כ, למה לא לזכות לזה פעם אחת ביום?... אתה הולך עם ציצית בכל יום ב״ה, מניח תפילין כל יום, אז למה שלא תעשה זאת ג״כ פעם אחת ביום – ליטול ידיים לסעודה עם פת?...**

׳אין לי זמן׳... אבל אתה ממילא אוכל, ולאכול את העוגה – ג״כ לוקח זמן, ולומר עליה את ברכת ״על המחיה״ ג״כ צריכים [ואף יש שיטות בדברי הראשונים שברכת ״על המחיה״ היא ג״כ מדאורייתא, וצריכים לומר אותה בכוונה וברצינות], אז נמצא שנשארו עוד כמה רגעים ש׳הרווחת׳ ולא נטלת ידיים וברכת המזון... אבל המשנה במסכת אבות אומרת (ב, א): ״וְהֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ״ – תשקול

היטב מה אתה מפסיד ומה אתה מרוויח...

כל זה נכלל בעניין של **'עבודות'**, שאדם שיש לו אמונה הוא לא צריך 'עבודות קשות', אלא האמונה שלו מביאה אותו תמיד לעוד עבודות ועוד עבודות!

ורבינו ממשיך בתורה זו ומביא דוגמא: בעת שמד, ח"ו, שגזרו הגויים גזירת שמד רח"ל, שהנה בכלליות ישנה הלכה של "יהרג ואל יעבור" – שאדם צריך למסור נפשו רק על שלושה דברים: עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, אבל מצוה אחרת מתרי"ג מצוות – לא צריך למסור נפשו; אבל בשעת שמד – ה' ישמור את עם ישראל, פתאום גוזרים שכולם ילכו עם שרוכים אדומים בנעליים, ולהם כבר יש את הכוונה שלהם רח"ל, אזי גם על זה צריכים למסור את הנפש (גמ' סנהדרין עד:), כי הם כוונתם לשמד, לכן צריך למסור נפשו על הכל!

רבינו מביא זאת כדוגמא ואומר, שהנה בעת גזירת שמד – אדם צריך לעשות מסירות נפש, ואפילו לא לילך עם שרוך נעל – שלא השתחווה בזה לע"ז, לא הרג שום אדם, לא עשה שום עבירה אחרת, אבל צריך למסור נפש... רבינו משווה את זה לענייננו: שאדם שיש לו אמונה, והוא לא ח"ו בשעת שמד, לא מעבירים אותו ח"ו מהאמונה הקדושה, אז הוא יכול לעבוד את הקב"ה בכל דבר, ורק אם אדם מרגיש עצמו "בשעת שמד" – שהאמונה שלו כ"כ חלשה, והוא מרגיש עצמו ממש בסכנה גדולה, אז הוא צריך 'עבודות קשות'...

ואומר רבינו, שזה נקרא **"קוצר רוח"** שיש לאדם, והוא פסוק בפרשת השבוע שרבינו מלביש כל זה בפסוק הלז: **"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** – גילה להם דברי הקב"ה, שתהא יציאת מצרים, **"וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה"** – 'קוצר רוח' בפשטות 'קוצר נשימה', כי אדם ששרוי בעבודה קשה המפרכת את הגוף זה ממש עד שהוא צריך לתפוס את הנשימה... זה 'קוצר רוח' בגשמיות, אך מסביר רבינו שיש **'קוצר רוח'** ברוחניות – בנשמה, באמונה!

שלימות האדם זה **'אורך רוח'** – אריכות אפיים, שיש לו סבלנות לכל דבר! מהיכן באה הסבלנות? מסביר רבינו (ליקו"מ ח"א סי' קנ"ה): **מאמונה!** אדם שיש לו אמונה – יש לו סבלנות! וזה בכל עניין! הוא יודע שכל דבר

שקורה – זה מהקב"ה! 'אבל אשתי אמרה ככה וככה, והיא עצבנה אותי'... **איפה האמונה שלך?!... אדם צריך לדעת שכל מה שעובר עליו בימי חייו – זה מושגח בהשגחה עליונה! אפילו מה שביד 'בן בחירה'!** שאדם אומר 'אבל זה ההוא עשה לי; זאת אשתי עשתה לי'... ואדם מאבד את סבלנותו, וזוהי ההוכחה הראשונה לאדם: אם איבדת את הסבלנות שלך – איבדלת את האמונה שלך...

אמרנו את זה הרבה פעמים, ונגיד את זה עוד הפעם, כי צריכים לזכור את זה כל החיים: מובא מהראשונים, והמקור הנאמן לזה הוא מ'ספר החינוך' [שהיה אחד מהראשונים], והוא כותב את היסוד הזה במצות "**לֹא תְקֹם**" בפרשת אמור, שכתוב (ויקרא יט, יח) "**לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ**" – אסור לנקום ולנטור! והנה, דרכו של 'ספר החינוך' להסביר את שורש המצוה [כידוע בלשונו "משורשי המצוה"], ואין זה "טעמי המצוות" שעליהם אמר רבינו לא ללומדם, כי זה לא "הטעם" של המצוה, אלא "השורש" של המצווה [כדוגמת אילן – שיש לו שורשים, שהם מחזיקים אותו, כן הוא מסביר מהו שורש המצוה ויסודה. זכינו שרבינו הקדוש הוריד לנו את "**שרשי** התורה"; ליקו"מ זה "**שרשי התורה**"!], ובמצוה זו הוא מסביר: מהו שורש מצוה זו שלא לנקום באחר?

אומר 'ספר החינוך': משום שלנקום במישהו אחר זה פגם באמונה... 'מה, אבל הוא עשה לי רע... אני אראה לו מזה... אנקום בו ואחזיר לו'... **איפה האמונה שלך?!... נכון שהוא עשה לך זאת, ואכן הוא יצטרך לתת על כך דין וחשבון, זה לא שהוא אומר "אני עשיתי לך, אבל שיהיה לך אמונה!" כי 'אמנם יש לי אמונה, אבל אתה תקבל על מה שעשית... זה לא יפטור אותך! אבל גבי מה שנוגע אלי – שהוא עשה לי כך וכך, זה הכל מהקב"ה!'...** וכלשון חכמינו הקדושים (יומא לח.): "**בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא**"; וזה הן בכלליות והן בפרטיות, **ו'כן! גם מה שקורה בבית!'**... גם זה שאשתך צעקה וכו', **אדם שיש לו אמונה הוא יודע שהכל מהקב"ה!** והוא לא אומר 'אני אנקום ואחזיר חזרה... אם היה כך אחזיר "מנה אחת אפיים"!'... כי זה פגם באמונה!

זה מה שמסביר 'ספר החינוך' בזה, והוא מביא לזה דוגמא שאנו מזכירין

הרבה: דוד המלך ע"ה בורח ממלכותו בירושלים "מפני אבשלום בנו"... ומה שהיה שם – זה קורע את הלב מי שקורא בפסוקים שמדברים מזה, איך דוד "מלך ישראל" בורח יחף על הר הזיתים, ה' ישמור מה שקרה שם... ועם כל הצרות שהוא עבר אז, פתאום יוצא מתחתית ההר שמעי בן גרא, ומקלל את דוד המלך "קְלָלָה נִמְרֶצֶת" [הגמ' מביאה את הר"ת של "נמרצת" – נ'ואף, מ'ואבי, ר'וצח וכו'] בפני כל העם אשר אתו... שמעי בן גרא – שהיה המלמד של שלמה המלך – היה באותו זמן ראש הסנהדרין, והוא בא ומקלל את דוד המלך "קְלָלָה נִמְרֶצֶת".

יואב בן צרויה עומד שם, והוא אומר לדוד המלך (שמואל ב' טז, ט) "**לָמָּה יְקַלֵּל הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶעְבְּרָה נָּא וְאָסִירָה אֶת רֹאשׁוֹ**"; וזה היה מדין "מורד במלכות", אך דוד המלך משיב (שם י): "**מַה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי יְקַלֵּל וְכִי ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל**"; וזה כאמור, כי לנקום בו באותו הרגע – זה פגם באמונה, כי "**ה' אָמַר לוֹ קַלֵּל**", ואכן הוא קיבל סוף כל סוף את עונשו... וכמו שקראנו בהפטרת פרשת ויחי בשנה זו, שדוד המלך ציווה (מ"א ב, ט) "**וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לּוֹ**" – אתה יודע כבר מה לעשות לו... כי אדם צריך לעשות תשובה – ואם לא עשה תשובה, זה הגיע לו... אבל לנקום בו 'על המקום' ולהרוג אותו – לא רצה דוד המלך!

ומוהרא"ש היה תמיד מזכיר את המובא בספרים הקדושים, שבאותו זמן זכה דוד המלך לכזאת התכללות עליונה, עד שנעשה הרגל הרביעי של המרכבה העליונה; כי עד אז היו ג' רגליים – שהם האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אך באותו זמן, שהגיע דוד המלך לכזה ביטול והכנעה – **איזה ביזיון הוא התבזה, אין אנו יכולים לתאר מה היה שם! אבל הוא זכה לכזה ביטול וענווה** – עד שזכה באותו זמן להצטרף אל האבות הקדושים ולהיות הרגל הרביעית של המרכבה!

מה הנקודה היוצאת מזה? שיש כזה גילוי של אמונה, שאפילו במצבים הכי קשים, אדם עובר ביזיונות כ"כ גדולים, אבל הוא יודע שהכל מהקב"ה! זו נקראת 'אמונה'! ואומר רבינו בתורה קנ"ה הנ"ל, שזה מה שנותן לו אריכות אפיים, כי הוא יודע '**זהו הרצון של הקב"ה, א"כ אינני צריך לנקום ולהחזיר, אני לא צועק חזרה**!' ואכן זה לא קל, הרי האשה אמרה משהו, וכן להפך – הבעל אמר משהו מעצבן,

וכמה סבלנות צריכים תמיד משני הכיוונים: בבית זה הניסיון הכי גדול! זה כל הניסיון של האדם! ובזה תלויה כל פרנסתו של האדם...

וכמו שדיברנו מזה רבות, שאלו שתי תורות בדברי רבינו שמחוברות יחד – תורה ס״ח ותורה ס״ט; בתורה ס״ח רבינו מדבר משמירה מכעס, שע״י שמירה מכעס – יש לאדם כסף, שזה סוד ״פִּי׳ותֵחַ אֶת׳ יָדֶךָ״ – ר״ת ום״ת ׳חת״ך אפ״י׳, שאדם **חותך** את **האף** שלו, ואזי זוכה לפרנסה, ובתורה ס״ט אומר רבינו שהפרנסה באה לאדם ע״י האשה [שאדם כותב לה כתובה וכו׳]; מוהרא״ש תמיד היה אומר, ששתי תורות אלו הולכות ביחד, כי הניסיון של האדם עם כעס עפ״י רוב זה בבית, ועתה עליך לבחור: האם אתה רוצה לנקום ולהחזיר חזרה? בסדר, אבל הפסדת את הצ׳ק עם כל הכסף... ואדם מתלונן ׳למה אין לי פרנסה?׳... **למה אין לך פרנסה? הביאו לך שק מלא שטרות, וקרעת את הכל ע״י הכעס!**

במסכת כתובות, פרק חמישי מתחיל במילים ״**אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה אם רצה להוסיף אפי׳ מאה מנה יוסיף**״, ולכן הפרק הזה נקרא ״**אף על פי**״ [אני חושב הוא הפרק היחידי בש״ס שנקרא כן], וזה מאד מעניין שכך הוא שמו של הפרק: ״אף על פי״ [ובפשטות זה נקרא כך מחמת שאלו המילים שפותחות את הפרק], אבל זה מאד נוגע לעניין האמור: אדם צריך להרגיל את עצמו שיהיה ״**אף על פי**״ – דהיינו שה׳**אף**׳ שלו יהיה ׳**על פי**׳ – היינו תחת שליטת הפה שלו, שלא תהא ח״ו שליטה של האף שלו על הפה... **תדע איך להשתלט על הפה שלך! ואז יהיה לך שפע...** וזהו שהמשנה מדברת שם גבי הסכום שמביאים לכתובה – מאתיים, ולאלמנה מנה, ומי שרוצה להוסיף – יוסיף, **יהיה לך מה להוסיף... אם תשמור על הפה שלך, וה׳אף׳ שלך יהיה שמור, והוא יהיה ׳על פי׳ – תחת שליטת הפה, אזי יהיה לך שפע... לא צריכים לדאוג...** ולכן באלו המילים ״**א׳**ף על **פ׳י**״ יש הר״ת של **אפ״י**, שיוצא מהפסוק ״**פִּי׳ותֵחַ אֶ׳ת יָ׳דֶךָ**״.

הכלל, רבינו אומר, שהפרנסה תלויה באריכות אפיים, תהיה מאריך אף – יהיה לך הכל! **אשרי הזוכה לשמירה על האף שלו, יש לו אריכות אפיים, יש ׳אף גדול׳... הרבה אריכות אפיים! ואזי הוא לא צריך ״עבודות קשות״... הוא ישמח מאד ׳ב״ה זכיתי להתחתן, יש לי אשה וילדים׳, הוא נותן תודה להקב״ה כל הזמן, זו התודה שלו**

להקב״ה בכל יום! אדם כזה זוכה לחיות בגן עדן... הוא העשיר הכי גדול... הוא כ״כ מרוצה מכל דבר, ולא חסר לו כלום... וממילא הוא יודע שגם בתוך הבית יש ׳עבודה׳, הוא לא אומר ׳אשתי זו הפרעה לעבודתי׳, הוא יודע שזה חלק בלתי נפרד מעבודתו!

הזכרתי רבות את המובא בשו״ת ברסלב: ״שמעתי מ׳עובדים׳ אצל אנשי שלומינו שאומרים שהאשה והילדים הם מניעה גדולה לעבודת ה׳, מה דעתכם בדבר?״... מוהרא״ש משיב לו ׳כמו שצריך׳... **כך שמעת ״מאנשי שלומינו״?! ממי? מאיפה? ממה? מאיזה טיפש?! הרי זו מצוה מהתורה להתחתן, לבנות בית, להביא ילדים, וכי זו מניעה לעבודת ה׳?! הרי אתה טיפש! לא למדת ׳אל״ף–בי״ת׳ בזוגיות, ובשום דבר! לכן הכל בשבילך זו ׳מניעה לעבודת ה״... משא״כ כשיש לאדם את האריכות אפיים, והוא איננו ״מקטני אמנה״, אלא הוא ״מגדולי האמונה״... יש לו אמונה גדולה! הוא יודע היטב שכל פרט ופרט – גם כל מה שיש בבית – הכל זה עבודת ה׳!**

אז אומר רבינו, שזה נקרא ההפך של ׳**קוצר** רוח׳, שאדם מאבד את הסבלנות... ׳קוצר רוח׳ אין הכוונה שהוא ללא נשימה לגמרי, כי הרי ללא נשימה אדם הוא מת... אם אין דופק – אדם הוא מת... זה לא שהוא ׳בלי רוח׳, אלא יש לו ׳**קוצר** רוח׳ – כמו שיש ׳קָצָר׳... נגעו שני חוטי חשמל יחדיו – ונהיה ׳קצר׳... כי לכל חוט יש את המיקום שלו, כל חוט מעביר את החשמל שאליו שייך, אבל אם נוגעים אחד בשני – נעשה ׳קצר׳... אותו דבר אצל בני אדם: לכל אחד יש את הסדר שלו, את המקום שלו, ואם כל אחד במקומו – הכל מאיר והכל בסדר... אבל אם פתאום נוגעים אחד בשני במצב שלא צריכים – לפתע נעשה ׳קָצָר׳... וזהו ׳**קוצר** רוח׳.

כי אריכות אפיים זה אמונה, ורבינו מביא זאת מפסוק הכתוב אצל עבודה זרה (תהלים קלה, יז) ״אַף אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם״ – כי אצל ע״ז אין שום ׳רוח׳... זה ״זבחי מתים״... ואמונה זה אריכות אפיים, והנה אצל האדם יכול להיעשות ענין של ״קוצר רוח״, לא שח״ו אין לו אמונה, אלא יש לו אמונה, אבל הנה הגיע אליו ניסיון שהוא לא היה מוכן לזה, ואכן במצב רגיל יש לו אמונה, אבל פתאום בא לו ניסיון... הנה אדם בא והפריע לו, למשל: הוא יושב בביהכנ״ס, ובא אדם אחר והזיז את

המזגן שלא יהיה מכוון עליו... **תשלוט על עצמך! יש דרך איך לשלוט על זה! יש דרך לסדר את זה! וגם אם זה קרה, וכי כבר הופכים את הכל וכו׳?!...**

אותו דבר בבית: **האשה אמרה איזה דבר שלא היה כפי הרוח שלך – בסדר... אם יש לך ׳קֶצֶר׳, ואין לך את ה׳אריכות רוח׳ – זה קשה מאד...** ותתבונן היטב: **מה התוצאות שיהיו מזה? מה אתה מרוויח?...** ואלו דברי המשנה הנ״ל: ״**וְחֵוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ, וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ**״ – תחשוב ותתבונן! נגיד שנכנסת לכעס גדול, והחזרת ׳מנה אחת אפיים׳, **נו ועכשיו מה?! אין לך שלום בית, אין לך ישוב הדעת, שום דבר! ובנוסף – אינך יודע שקרעו מהפרנסה שלך כמה שטרות גדולות... זה אינך רואה, אבל מה שאתה ׳כן׳ רואה זה שאין לך שלום בית, ואין כלום... ואם אתה טיפש יותר גדול – אתה מוצא את עצמך על הרחוב זרוק כמו כלב... ׳אבל אני הצודק׳ – נכון, אתה הצודק, אבל אתה על הרחוב...**

ולכן, על האדם להתבונן ולחשב היטב ׳**האם זה שווה**׳, ובשעת מעשה עליו ׳לנשוך את השפתיים׳ ולא לענות; זה אמנם קשה מאד, אבל תראה מה אתה מרוויח! **אתה לא מבין מה אתה מרוויח עד שתעשה חשבון ׳מה היית מפסיד׳ אילולי שתקת... ומן הסתם כבר טעמת את הטעם הזה... ואם יהיה לך קצת שכל, אתה תזכור מה היה מהפעמים הקודמות, ומדוע שלא תהיה חכם שתלמיד מפעמים קודמות?... הלא ״אין חכם כבעל הניסיון״, ואכן לא נעשית צדיק בתוך יום אחד... לא זכית לאמונה הגדולה הנ״ל בתוך רגע... אבל תתבונן: כבר היו לך הרבה סיפורים כאלו, ואתה זוכר איך שלא הרווחת כלום, אלא רק הפסדת... א״כ למה עכשיו אתה לא עושה את החשבון הזה – שמהשתיקה הזאת שתשתוק ותקבל את הביזיון הזה מה אתה תרוויח? תרוויח שב״ה עכשיו הכל בסדר! זה עבר!**

ואמנם לפעמים נשאר בלב הרגשה לא נעימה, אבל זה גם יעבור, למה? כי השמחה הזאת שהשתלטת על עצמך, ובאמת עצרת עצמך חזק, בזה קיימת מצות לא–תעשה מדאורייתא של ״לֹא תְקֹם״, וכפי דברי ׳ספר החינוך׳ הנ״ל, שברגע זה תכוון ״לשם יחוד״ – **רבש״ע, אני מכוון עכשיו מצות לא–תעשה מדאורייתא של ״לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ״, ולא עניתי! אתה לא צריך בשביל זה ללבוש גארטל ולילך מקודם אל המקוה... אלא אתה**

בתוך הבית שלך, לא ענית, השתלטת על עצמך, קיימת מצות לא–תעשה מדאורייתא של "לא תִקֹּם"... ואמנם לא הגעת לדרגת דוד המלך שזה היה "קללה נמרצת" קבל עם ועדה – בפני כולם, אלא זה בין כותלי ביתך, אבל זכית לקיים את זה! ו"**רחמנא ליבא בעי**" – הקב"ה 'בוחן כליות ולב', והוא יודע היטב מה זכית לעשות...

אז מסביר רבינו כאן, שצריכים לצאת מה'**קוצר רוח**' הזה, ומסביר רבינו שזה הקשר בין שתי מילים אלו בפסוק: "**מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה**", ולפי דברי רבינו פה הדקדוק בפסוק הוא פשוט: הרי לכאורה היה צריך להקדים "עבודה קשה" ל"קוצר רוח", כי מה גורם את ה"קוצר רוח"? בפשטות, אדם קשה לו לתפום את הנשימה, ומה גורם לו זאת? כי הוא עבד עבודה קשה – סחב אבנים גדולות, וזה לקח לו המון כוחות, וקשה לו לנשום... א"כ, לכאורה היה צ"ל "מעבודה קשה ומקוצר רוח", אך לא כן כתיב, אלא "**מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה**", מסביר רבינו: ה'**קוצר רוח**' זה מה שמביא את האדם ל'**עבודה קשה**', כי אדם שיש לו אמונה וסבלנות – אריכות אפיים, הוא יודע שעם כל דבר אפשר לעבוד את הקב"ה, הוא לא צריך "עבודות קשות", הוא לא צריך את הצומות והתעניות, הוא לא צריך את הפרישות הזאת וכל הסיגופים, הוא לא צריך את זה! למה? כי יש לו '**אריכות אפיים**', והוא יודע '**זה הרצון של הקב"ה! התחתנתי, זו האשה, אלו הילדים, ב"ה!**'... יש לו '**אריכות הרוח**', אזי אינו צריך את כל העבודות קשות הללו – את כל הפרישות וכו', **הוא לא צריך את זה!** אבל אדם שיש לו '**קוצר רוח**' אזי יש לו '**עבודות קשות**'...

וכאמור לעניין 'עבודות קשות', עליך להתבונן: אם צמת, ואתה רוקד מרוב שמחה – וכמו שהיה אצל רבינו הקדוש, כפי שאנו מבינים מרחוק, שאם רבינו צם שמונה–עשרה פעמים בשנה משבת לשבת[1], ויחד עם זאת רבינו נותן לנו את כל ה'ליקוטי מוהר"ן' וכלל הלימודים של שמחה ודביקות וכו', והרי כמובן רבינו היה '**דמות חיה**' של כל העבודות האלו שגילה, אז מבינים מה זה העניין של 'סיגופים' אצל רבינו... **שיהיה מתוך שמחה!** אבל אדם שהוא סתם מסגף את עצמו, למה אתה מסגף את

[1] אגב, אין זו 'מליצה' בעלמא, אלא כך הוא: בכל משך השבוע רבינו צם! מוהרא"ש תמיד היה אומר "ממלווה-מלכה" ולא מלפני כן, כי רבינו בוודאי אכל 'מלווה מלכה', כי הרי זה סעיף מפורש בשו"ע... אז "ממלווה מלכה" ועד לקידוש ליל שבת - לא הכניס רבינו שום דבר לפה! אנחנו אין לנו מושג בזה, כמובן... אבל רבינו עשה את זה!

עצמך? כי אתה חושב 'הרקע שלי הוא כך וכך, והייתי כבר במקום לא כ"כ טוב, גדלתי במקום לא כ"כ טוב, ואיך אני יכול לתקן את זה? איך אוכל לתקן את כל "**הימים שעברו בחושך**"? [כלשון רבינו בתפילה שאחר התפילה של ר' נתן שאחר תיקון הכללי; תפילה קטנה שבראשה כתיב שהיא '**מעט הכמות ורב האיכות**', כי היא תפילה נוראה ונפלאה מאד, זה כחצי עמוד, אבל יש שם מילים נפלאות מאד, ואומרים שזוהי תפילה מרבינו ז"ל], כי עברו עלי ימים בחושך – נולדתי ככה, יצאתי לאוויר העולם בצורה כזאת, והיו הימים שעברו עלי בחושך... איך מתקנים אותם? אז אדם אומר 'צריכים צומות וסיגופים... להתגלגל בשלג, לילך בין קוצים ונמלים'... ואכן מוזכרים כאלה דברים בספרים, אבל אחר שעשית את הגלגול שלג, קוצים ונמלים, אבל **עכשיו אתה כ"כ שמח והולך לרקוד? אתה עכשיו עובד את הקב"ה בשמחה? אז אדרבה... כל הכבוד... אבל המוחין הפשוטים שלנו יודעים שזה לא בדיוק כך...**

ומה יותר טוב לנו? קח '**עבודה נעימה**' – לימוד התורה! כמובן, כל מה שאנו מדברים זה בקשר לימי השובבי"ם, כי הרי זו הפרשה השניה של ימי השובבי"ם, ומובן מאד הקשר של כל הנ"ל לימים אלו, שאכן כתוב שיש ענין של כל מיני סיגופים וצומות, אבל רבינו הגיע ולימד אותנו ואמר שיחה מאד 'חריפה': "**מי שמכיר אותי**" – מה זה 'מכיר אותי'? 'מציית אותי'! "**לא צריך לצום**"; המשיך רבינו ואמר: "**ומי שלא מכיר אותי – לא יועיל לו לצום**"... זו התבטאות מאד מאד 'חריפה', אך כך רבינו אמר!

הגיעו ימי השובבי"ם – מה עושים? לוקחים את לימוד התורה ברצינות, מוסיפים! כל אחד כפי ענייני מוסיף! הוא מדקדק בכל יום ללמוד שנים מקרא ואחד תרגום, הרמוז בפסוק הפותח את ימי השובבי"ם: "**וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**" – '**שמות**' ר"ת **ש**'נים **מ**'קרא **ו**'אחד **ת**'רגום, זה חלק מימי השובבי"ם! וכן אמירת תהלים בכל יום, וכן לומד **בי"ת**, שזה רמוז בפסוק "**וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּי"ם**" – בכל יום לומד את הבי"ת! ואפילו שזה קשה – אדם מחליט בדעתו: 'אני עומד על ה'בלטה' הזאת עד שאני גומר!'... **איזה סיגוף זה! יש כאלו שאצלם זה סיגוף כ"כ קשה שאולי עדיף לו כבר לצום יום שלם...** זה נשמע בלתי הגיוני, אבל יש בני אדם שהם כ"כ קופצים

וכו׳, ׳וכי עכשיו אעמוד על מקום אחד זמן–מה?!׳...

העניין של לעמוד ׳על בלטה אחת׳ זה שמענו ממוהרא״ש, שכשהוא היה בצעירותו בישיבה, הוא בחר לו מקום אצל הסטנדר על ׳בלטה׳ אחת והחליט **׳אני לא זז מכאן עד שאסיים את הלימוד!׳**... והיה סיפור שפעם הגיע ׳מכבי–אש׳, כי פרצה שריפה בבניין, ומוהרא״ש לא זז... **׳קיבלתי על עצמי את הלימוד הזה – את מסכת פלונית זו, וזהו! אני לא זז!׳**... ואפילו שצעקו צעקות וכו׳, מוהרא״ש לא זז! קיבל על עצמו – וזהו... **וזה סיגוף גדול!** לכאורה זה יותר קל מאשר לצום יום שלם או כמה ימים [׳משבת לשבת׳ בוודאי...], אבל צריכים **׳למעשה׳!...** וכן שאר השיעורים שישנם, ואשרי המקבל על עצמו עוד משהו לכבוד ימי שובבי״ם – לעשות סיום משניות, הרי **שובבי״ם** גימטריא **ש״ס**, זוכה לסיים ששה סדרי משנה, או שזוכה לסיים **תיקוני זוהר**, אלו דברים שהם סיגוף יפה ומכובד...

במקום שהוא מחכה על שלג שירד ויוכל לעשות ׳גלגול שלג׳ [יש כאלו], אבל מה קורה אחר ה׳גלגול שלג׳? אם אח״כ רָצְתָּ ולמדת את כל הלימודים והשיעורים ורקדת מרוב שמחה – טוב, זה בסדר, זה לא סתירה... הרי אלו דברים שמובאים בספה״ק, והאר״י מביא דברים נוראים על סיגופים אלו, אבל זה רק בתנאי שאתה **מרוויח** את כל מה שצריכים להרוויח...

וממילא מאד מובן הגילוי האמור של רבינו כאן בפרשת השבוע; משה רבינו מגיע לעם ישראל ומגלה להם: **׳יהודים יקרים, אנחנו יוצאים מכאן! אמנם אנחנו פה בעבודת פרך״** – כמ״ש ״וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם״, וזה היה הן בגשמיות והן ברוחניות, וכדאיתא בזוהר הקדוש (בראשית כז.) על המשך הפסוק **״בַּעֲבֹדָה קָשָׁה״** – ׳בקושיא׳. **״בְּחֹמֶר״** – ׳בחומרא דהלכתא ובליבון שמעתתא׳; לא הבינו את הלימוד, והיה להם ממש קשה... ומשה רבינו ממשיך בדבריו ואומר: **׳אבל אנחנו יוצאים מכאן! תחא פה גאולה! אל תתייאשו! אנחנו נגיע בעז״ה לליל פסח, יהיה לנו ׳סדר׳ נפלא!׳** – שזה ה׳סדר׳ הקדוש של עם ישראל, ובו אפילו הרחוקים מאד שמחים ומקיימים את מצוות היום, ואז אדם הוא ממש כמו מלך, ושרוי בגדלות המוחין – שותה ד׳ כוסות, אוכל מצה, כל ה׳סדר׳ זה כ״כ מאיר – **״לֵיל הִתְבַּדֵּשׁ חָג״** (ישעיהו ל, כט), הלילה הכי קדוש!

ומשה רבינו מגלה לעם ישראל **׳כך יהיה׳?...**

בשלימות, הם לא הבינו שמשה רבינו בא להציל אותם...

שזו התחלת הפרשה, שהקב״ה אמר **״לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה׳ ׳וְהוֹצֵאתִי׳ אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם ׳וְהִצַּלְתִּי׳ אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם ׳וְגָאַלְתִּי׳ אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים: ׳וְלָקַחְתִּי׳ אֶתְכֶם לִי לְעָם״** וגו׳ – אלו ד׳ לשונות של גאולה, שכנגד זה שותין ד׳ כוסות, ומשה רבינו אומר להם: **׳אתם כ״כ מופרכים בעבודה קשה, וכ״כ קשה לכם כאן׳**, וכאמור זה גם ברוחניות, כי הם היו עובדי ה׳ – וכפי דברי רבינו פה – הם עשו ״עבודות קשות״, ואומר הפסוק: **״וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה ׳כֵּן׳ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״** – מוהרא״ש תמיד פירש בזה: משה רבינו בא ומגלה להם: **״כֵּן״ – ׳כן! איננו מטעה אתכם! באמת יהיה ככה! כן! כך יהיה?׳...**

שזה סובב והולך גם על גדולי הצדיקים, וכדברי רבינו בסיום התורה הזו, שאפילו אצל גדולי הצדיקים יש ״קטני אמנה״, ורבינו מזכיר את הגמ׳ בסוטה (מח:) עה״פ (זכריה ד, י) **״מִי בַז לְיוֹם קְטַנּוֹת״ – ׳מי גרם לצדיקים שיתבזבז שולחנם לעתיד לבוא? קטנות שהיה בהם׳**; רבינו מביא משם שיש צדיקים כאלה, שאכן הוא צדיק, עובד ה׳, לומד תורה, אבל שיהיה לו כזאת גדלות המוחין להבין את כל הנ״ל?... הוא תמה מאד: **׳וכי אפשר לעבוד את הקב״ה ׳עם הכל׳? עם האכילה, עם השתיה, עם השינה, עם העבודה הגשמית, עם הכל יכולים לעבוד את הקב״ה? זכיתי להתחתן, ויש לי אשה וילדים, וכי זה גם ׳עבודת השם׳?!׳...**

אך: **״וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה״** – הם אמרו ׳מה אתה מדבר, משה? יהיה כזה ׳סדר׳? נשתנה ד׳ כוסות? יהיה ׳אפיקומן׳ עם הילדים?... יגנבו את האפיקומן ותהא שמחה כזאת גדולה?... צריכים ׳עבודות קשות׳... צריכים ׳משהו רציני׳״... אבל זה בגלל שאין עדיין אמונת חכמים

ואכן כך הוא ממש, אבל יש צדיקים שלא מבינים זאת – ׳לא... צריכים פרישות׳... וזה גורם **״שיתבזבז שולחנם לעתיד לבוא״**, ׳לעתיד לבוא׳ היינו התענוג העליון שיהיה לעתיד לבוא, כי **התענוג העליון מה שיהיה לנשמות בעולם העליון זה כפי מה שאדם זכה לקשר את כל הבריאה כולה אל ה׳ יתברך**, שהוא ברך ׳ברכת

הנהנין׳ עם שמחה, דביקות וכוונה, אזי אז יהיה לך ׳שולחן׳ בעולם הבא... **עשית ברכה? המלאכים למעלה מחכים לברכה שלך! יהיה לך שולחן יפה...** עכשיו אולי אין אף אחד בשולחן, אבל עוד יהיה לך שולחן יפה בעולם הבא... אבל מה גרם ״שיתבזבז שולחנם״? כי הוא חושב ׳זה לא שולחן כ״כ מכובד ורציני כמו שצריך׳... שזה ״קטנות אמונה שבהם״ – **כי לא ידעת שכשאתה כאן בזה העולם, אתה יכול לעבוד את הקב״ה בכל פרט ופרט של החיים!**

איזו לימוד נורא ונפלא של רבינו שמתאים מאד לימי שובבי״ם, שנזכה לקלוט את העניין הזה של אמונה ברורה ומזוככת, שאפשר לעבוד את הקב״ה עם הכל! והמבחן הוא איפה ׳אריכות אפיים׳ שלך, האם מתקיים אצלך ׳אף-על-פי׳ – שאתה שולט על ה׳אף׳ שלך...

הקב״ה יעזור לנו, שנזכה לקנות מידות קדושות אלו שרבינו מלמד אותנו: ׳אריכות אפיים׳ ו׳אורך רוח׳, שנזכה להעלות את כל העבודות שלנו אל הקב״ה, וכך נזכה לצאת מן הגלות – כלל גלות מצרים שקורין בפרשיות אלו, ונזכה לעלות אל הקדושה העליונה בעז״ה בביאת המשיח בגאולה השלימה!

משאלות ליבנו לטובה, ישועות בכל העניינים – בני, חיי, ומזוני רויחי, ובקרוב יתגלה האור של משיח צדקנו בגאולה השלימה!

זכות הדפסת והפצת הגיליון

לעילוי נשמת האישה הכשרה הצדקת
חינקא חיה באבא בת רבי אברהם דוב
ע״ה, ולע״נ הרה״ח ר׳ בנימין ביניש בן ר׳
יחזקאל שרגא נ״י ולעילוי נשמת מיכל
רונית ע״ה בת שרה ויצחק.

להצלחת בנימין בן אהרן נ״י וכל משפחתו
ולהצלחת כל התורמים והעוסקים
במלאכת הקודש שיחיו.

ולרפואתם המהירה של
נתן יחזקאל שרגא בן חינקא חיה באבא נ״י
הילד ישי בן סילקא יעל נ״י
ולרפואת צוריאל בן סגולה סיגלית נ״י
נעמי מרים בת חוה תחי׳
סילקא יעל בת אביבה תחי׳
משה בן אירן נ״י

ולע״נ ר׳ שלמה חנוך חרש ז״ל בן ר׳ ישראל משה, האשה ליאת שרה בת מרדכי ע״ה, ר׳ יעקב דוד בן אברהם ז״ל, מרת איטה בת הירש, האישה הכשרה מרת חנה בילא בת ברוך ע״ה. ולעילוי נשמת הדסה שולמית בת יצחק מנחם שיבלט״א. לע״נ אליעזר שלמה ז״ל בן בנימין שיבלחט״א. לע״נ אהרן בן שלמה ז״ל, לע״נ הילד יהונתן ז״ל בן אושרה דינה תחי׳ ולע״נ סיוון בת אליהו ע״ה

ניתן לקבל מידי שבוע במייל את הגליון
״אשי ישראל״ בכתובת
3070817gm@gmail.com
להצטרפות לרשימה התפוצה